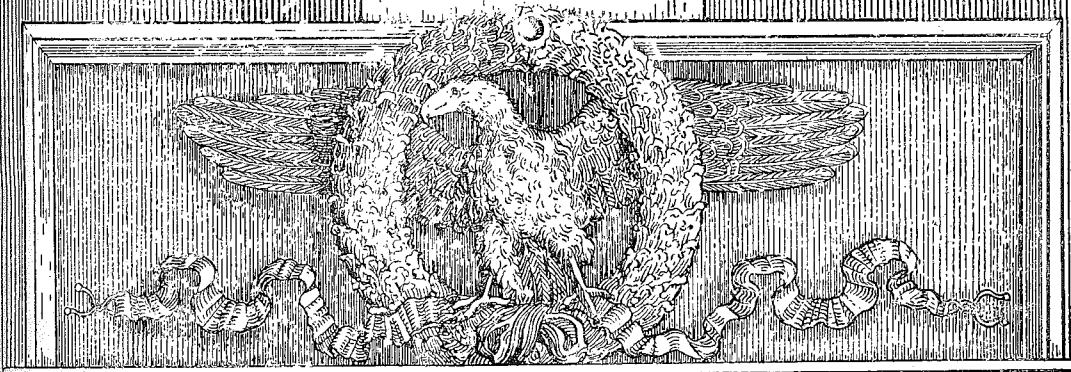

ALMA ROMA

QVID QVID NON
POSSIDET ARMIS
RELLIGIONE
TENET

G. DEL VECCHIO.

Pro “ALMAE ROMAE,, Sociis

apud Commentarii Administratorem opuscula latine scripta venum dantur,
pretio quo^d sequitur:

JOSEPHI FORNARI **Fridianus**. Milesia fabula scenis accommodata apud
ephebea facile agendis. – Venit lib. 2.

JOSEPHI FORNARI **Francisculi prandium**. Milesia fabula scenis accom-
modata apud ephebea facile agendis. – Venit lib. 2.

HERMINII IACOBELLI **In campo latinitatis novi flores**. – Si tegu-
mento solut. lib. 5; si xyloina structura aureoque titulo decorat., lib. 6.

I. B. FRANCESIA **Euplius**, **Ad Romam**, Actiones dramaticae. – Sin-
gulae lib. 1,50.

(*Iis vero qui extra Urbem hos libros mitti iubeant, addendum erit publici cursus
pretium, iuxta normam libell. 0,60 pro singulis exemplaribus.*)

Pro lectoribus novisque sociis, qui **integralm ALMAE ROMAE col-
lectionem** habere cupiant ab anno MCMXIV ad expletum annum MCMXXV,
paucorum exemplarium quae supersunt pretium constituimus libella-
rum 275 pro Italia; pretium duplicatum, libell. Italic. scilicet 550, pro
exteris gentibus.

Hae vero collectiones, adiecta in litteris pecunia per nummariam
syngrapham (vulgo *chèque*) in Urbe exigendam, *recto tramite* requiren-
dae sunt ab **ALMAE ROMAE** administratore (*Roma, 12, Via del
Governo Vecchio, 96*): quod enim pretium positum est non sinit ut
foenus aliquod bibliopolis, vel mediatoribus quibusvis rependi possit.

ALMA ROMA

LATINITATIS PRAECONIUM SINGULIS MENSIBUS EDITUM

Pretium subnotationis an. MCMXXVI est pro Italia libell. 15; pro Civitatibus Foederatis Americae septentrionalis et Canada doll. 3; pro ceteris nationibus summa italicas lib. 30 exaequans; *ante solvendum rectoque tramite mittendum ad IOSEPHUM FORNARI doctorem, Romam, 12, Via del Governo Vecchio, 96.*

AD NATIONUM SOCIETATEM

Societatis Nationum legati rursus Genavam conventuri sunt; iamque per diaria et colloquia insanabiles aemulationes novaeque difficultates, obstantes quominus in verae pacis viam Europa restituatur, ita passim dispiciuntur, ut orator quidam, apud recentem catholicorum coetum in Gallia habitum, non immerito affirmasse dixeris, Genavam, potius quam sacram esse sedem, ubi extinguantur dissensiones, controversiae componantur, eximiaque humanae germanitatis forma effulgeat, aciem, ex adverso, apparere, in quo, rerum civilium peritorum calliditate, immanis postremi belli reliquiae inter varias nationes contenduntur, imaginesque futurarum conflictionum adumbrantur.

Undenam haec? Profecto, quod Genavense institutum, nobile quidem origine, christianis sensibus, christiano animo prorsus caret, cui proprium esset ad spiritum, acta, iudicia, finem, vel inter politicas formas publicasque tabulas, illud informare.

Si enim internationalis futurae pacis futurorumque Europaeorum rerum quaestio cultu atque humanitate solvenda est, profecto nisi cultu atque humanitate latina id fieri, idest Graeco-Romana, ex qua civilis Europeorum populorum cultus, humanitas

duxit originem; hinc autem, tamquam rei capite, christianum nomen seiungi non potest. Christi namque ecclesia, Christi in terris Vicarius, post imperii romani occasum barbarorumque incursiones, novos Europae populos unus ad eam fixit atque efformavit.

Falso, inquam, quisque de cultu, de humanitate latina loquetur, nisi ea ad catholicae fidem remulceat, nisi sensum historicum ethicumque proprium ipsis attribuat. Id perfectae iustitiae verbum est, ius est, neque tangi potest, quo Pontifex Summus omnes totius orbis gentes alloquitur, quo Benedictus XV atque Pius XI in omnium rerum recenti conflagratione primum, deinde autem in Versaliensi et Genuensi conventu, nationum rectores populosque monuere, ut in christiana iustitia fundamentum rationesque quaererent universae pacis, quae vera durabilisque esse nequit, nisi ab humanergermanitate derivetur, tamquam divinae paternitatis repercussione, cuius officio Christi Ecclesia fungitur, personamque gerit supremus eius minister.

Verum summa haec auctoritas Genava abest, ut a pacis conventu absuit; non igitur mirum quod aequum absit examen illud, cuius defectio saepe nimis in nationum societate palam nunc ostenditur, atque civilium peritorum Genavensis collegii, conatus, labores inanes reddit.

Atqui Wilsonii doctoris mens, quae Nationum Societatis actor evasit, erat catholicae mentis, licet remotus, repercussus; Genavensis societas, ut quondam Hagenese tribunal, ex christiana mente pro manavit, quam liquidis doctisque formulis Taparelli D'Azeglio, sacerdos e Societate Iesu, in classico suo iuris internationalis opere, expressit. Sperandum itaque est fore ut Genuensis conventus tandem aliquando ad genuinam naturam vimque suam sese adducat.

Fidenti hac exspectatione, magis ex lociae christiana certis progressionibus, quam ut hodie apparent, nos in Nationum Societatem oculos intendimus. Vel vitiis suis, iisque neque paucis neve levibus, ea christiana doctrinae reapse obsequitur; obsequitur Pontificiae menti, quae, per Carolum cognomine Magnum imperium romanum instaurans illudque sacrum vocans, amphictyonicum magistratum instituere videbatur, qui de latinarum, francogallorum germanicarumque gentium, a barbarica ruina ereptarum, ac per Christianam fidem ad humanitatem accendentium, Romano adhuc splendore obrutarum, certaminibus decerneret.

Meminerit Genavensis coetus se invanum laborare, nullamque tutam pacem, imo exitium Europae allaturum, nisi ad romanum catholicum verticem navem suam convertat.

ROMANUS.

DE CHRISTO SACERDOTE

SS. D. N. Pius Papa XI eodem festo recens coli voluit Christum *universorum Regem et Sacerdotem aeternum*, oleo exultationis inunctum, ut seipsum in ara crucis, hostiam immaculatam et pacificam offerens, redemptionis humanae sacramenta perageret, et, suo subiectis imperio omnibus creaturis, aeternum et universale

regnum, immensae suae traderet Maiestati.¹

Quum de regia Christi dignitate iam plura prodierint scripta,² satius erit nonnulla de illo sacerdotio disserere.

Sacerdos dicitur qui legitima auctoritate deputatus est et consecratus, ut sit mediator inter Deum et hominem, tradendo sacra, ac praesertim sacrificium offerendo.

Quia enim non proprio nomine, sed nomine societatis agit et personam publicam sustinet, non a seipso vel ab aliquo privato, sed a legitima auctoritate debet deputari; et, quia ordinatur ad res supernaturales tractandas, debet ab ipso Auctore ordinis supernaturalis vocari. Quae quidem vocatio consecrationem quamdam internam in electo requirit; nam oportet ut ille qui sacra dat et ministrat, sit ipse sacerdos et consecratus. Dicitur quippe sacerdos proprie, quia dat sacra: *sacerdos, sacra dans, nempe sacra Dei hominibus, sacra hominum Deo.*

Haec quidem omnia Christo egregie competit. Imprimis est mediator inter homines et Deum, vi ipsius Incarnationis, quia utrumque extremum, scilicet naturam humanam et naturam divinam, tangit et in uno supposito coniungit, ac proinde homines cum Deo reconciliare valet, cumulatissime pro ipsis uberrimeque satisfaciendo, praesertim quum in ara crucis seipsum obtulit.

Vocatio Christi divina asseritur a S. Paulo: « Sic et Christus non semetipsum clarificavit ut pontifex fieret, sed qui locutus est ad eum: Filius meus es tu, ego hodie genui te ».³ Magna vi et emphasi effertur in Ps. CIX sub nomine iuramenti: « Iuravit Dominus et non poenitebit eum:

¹ Missae Praef. de eodem festo.

² Opusculum de hoc ipsi nos edidimus: *La Fête speciale de Jésus-Christ-Roi*, Paris, Téqui; Rome, Desclée.

³ Hebr., V, 5.

tū es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech ». Verum actus ipse quo Deus incarnationem decrevit est idem quo Christum ad aeternum sacerdotium vocavit; nam decretum quod intendit Deum Hominem necessario intendit mediatorem.

Inde quoque liquet Christum esse consecratum et unctum a Deo: gratia quippe unionis, qua Christus constituitur mediator, est illa eximia *unctio*, qua fit sanctus et sanctificator, sacra dans, verusque sacerdos; quia eo ipso quod persona divina naturae assumptae communicatur, illam divinitatis unguento condit, speciosissimam ac sanctissimam efficit.⁴

At gratia illa increata necessario nexum secum trahit gratiam creatam habitualem, ut Christus tamquam caput *homogeneum* in nos, tamquam membra, influat, merendo et satisfaciendo *de condigno*, per gratiam quae sit *eiusdem rationis*, et gratia quae nos meremur et satisfacimus. Itaque Christus est iam substantialiter sacerdos per gratiam unionis, qua et mediator constituitur; sed ut fructus omnes sacerdotii suaviter eliciantur, accedit gratia habituialis creata.

Hinc colligitur tria in Christi sacerdotio includi, et *gratiam unionis*, ut radicem et formam: et *vocationem* a Deo, quae quidem habetur in ipso decreto, quo Deus et Incarnationem et gratiam unionis intendit; et *gratiam sanctificantem*, veluti sequelam, ut nempe sacerdotium omnes suos effectus et fructus suavi processu producat et explicet.

Christus porro dat hominibus *res sacras* Dei, scilicet doctrinam revelatam,

¹ Quam doctrinam sic expressit Pius XI in familiari quadam allocutione d. 28 Decembris 1925: « È unicamente perchè l'*Omoousios* di Nicea si è incarnato... che si effuse e si effonde, inesauribile ed infinita, in Gesù Cristo quella che i teologi chiamano *unione sostanziale*, che lo consacra sacerdote in eterno ». Textus habetur in *Bollettino per la Commemorazione del XVI centenario del Concilio di Nicaea*, n. 6, pag. 195.

quum sit noster Doctor et *Paedagogus*, et gratiam atque remissionem peccatorum, utpote omnium divinorum munierum auctor et distributor; datque Deo res sacras hominum, scilicet orationem et sacrificium, quatenus interpellat pro nobis et offert in cruce verum sacrificium, cuius Missa est incruenta renovatio et efficax applicatio.

Quibus intellectis, triplici sensu sacerdotium illud dici potest aeternum: 1) ratione personae sacerdotio fungentis, scilicet Christi qui manet in aeternum et ea propter non habet successores, sed solum *operis sui vicarios*; 2) ratione officii seu functionis, quia non solum interpellat semper pro nobis, sed etiam iugiter sacrificat, utpote principalis offerens, ministerio sacerdotum; ⁴ 3) ratione effectus, quia sacerdotium Christi est nobis causa salutis aeternae.

Eodem fine innotescit quibus rationibus sacerdotium illud dicatur *secundum ordinem Melchisedech*.² Aeternitas nempe sacerdotii Christi figuratur a Melchisedech qui *ex modo loquendi* S. Scripturae introduceitur sine patre, sine matre, sine genealogia. Praestantia indicatur; nam Abraham pater Levi, decimas dedit Melchisedech et fuit ab eo benedictus. Inde sequitur Melchisedech et Abraham et Levi superiorem, eo quod a superiore tantum aliquis decimetur et benedicatur; quae excellentia sublimitatem Christi sacerdotis effert et praenuntiat. Ratio praeterea est ex modo offerendi: obtulit enim Melchisedech *panem et vinum*, quae sunt elementa sacrificii novi, seu eucharistici. Est denique ex nomine: Melchisedech enim dicitur rex iustitiae, et erat rex Salem, seu rex pacis; ea quoque apprime convenient Christo, qui est Dominus Iustus noster et Princeps pacis.

EDUARDUS HUGON, O. P.

¹ Cfr. Conc. Trid., sess. XXII, cap. 2.

² Genes., XIV; Ps. CIX; Hebr. X.

DE AUGUSTEIS NAVIBUS IN LACU NEMORENSI SEPULTIS

Novorum, post bellum feliciter actum, Italiae fatorum auspicium felix deducere licet ex renato veterum cultu et in antiquam sapientiam studio atque religione. Hinc antiquorum monumentorum novae per Urbem effossiones, ex quibus Imperialia fora iam late oculis subiiciuntur, et theatri Marcelli a circumstantibus nunc aedificiis separabitur, et Neptuni templi ingens porticus a fundamentis restituetur, aliaque, quae singula, suo tempore, enucleare singulis articulis in hoc nostro commentario nobis proposuimus.

His autem diebus novum facinus agitatur, in quod plures a saeculis intendeant, a profundo scilicet Nemorensi lacu Augusteas naves extrahere, illic sepultas. Navesne dicamus an navem? Quomodo et quando demersae? Qui conatus et quo tempore adhibiti ut eae iterum emergerent? Quae nunc ad optatum effectum perficiendum consilia? Hisce hodie respondere contendimus.

Notum cuique est, Caium Caligulam Augustum, in quo enormia quaeque fuerunt vitiis, luxu, potentia, amentia, divinis inhiantem nuptiis, Diana thalamum quum parare vellet, constituisse ad hoc ei magnificissimas apparare aedes in lacu Nemorensi, qui Diana speculum tum appellabatur, quo in speculum suum libentius illa succederet. Aedes autem haeduabus, ut traditum est, constabant navibus mirifice exstructis, sacellis, simulacris, aere, auro, argento, purpura rutilantibus; quin etiam lapidibus pretiosis, ultra quam credibile sit, lauris floribusque per tabulata viridiorum instar viridescentibus, suavique umbra, suavique halitu quaeque circum afflantibus, ut pulcherrimae deae

quam nemora iuvarent, nihil nisi gratis sumum obiiceretur.

Ex iis quae relata sunt a Flavo Blondo, viro a secretis Pontificum, qui saeculo xiv post Chr. nat. vixit,⁴ Leone Baptista Alberti Satagente, mathematico viro, qui Vjtrivius novus excellentia nuncupabatur, et Cardinali Columna praecipiente, dicens naves illas larice ligno esse confectas, tabulisque ita per latera et carinas dispositas, ut plumbeis laminationibus clavisque aeneis cubito productis haererent costis et continerentur; perligne vero et plumbea camentum exterius, quasi gluten, deductum habuisse flavum atque purpureum colore, contra quod nec aqua nec ignis aliquid possent. Interius autem aliquid mirabilius; nam creta primum per lignum omne perlata, dein super hac ferri liquentis quasi rivus diffusus, digitum crassitudine aequans; iterum autem super ferream hanc faciem caementum illud protendebatur. Haec autem ferri cretaeque admixtio ita apparebat, ut eodem tempore quo ferrum liqueceret super molli caemento inferiori, caementum superius ferro imponeretur, quippe quia ita haererent, ita copularentur, ut nonnisi mollibus utrisque et cereis, ut ita dicam copulata esse omnia viderentur. Quod autem exspectationem exsuperaret, habebatur in clavis aeneis, qui adeo coruscantes recentesque apparent, ut oculis fidem facerent, se non tota saeculis fuisse conflatos, sed vix hesternos a fabro artifice editos.

Quum autem Albertius² certiores nos faciat fistulas plumbeas, quibus per viridaria navigiorum aquae ad fontes montanis de rivis deferebantur, Traiani imperatoris nomine, stigmate inscriptos sese invenisse, asserendum non incongruum est mirabiles naves illas, quasi excellens artis

¹ Cfr. eius opus, cui titulus: *Roma restaurata et Italia illustrata*.

² *De re aedificatoria*, lib. V.

et magnificentiae opus, diu super aquas ad Caesarum delicias stetisse.

Qua igitur vi, qua calamitate descendere in profundum, ubi tot saeculis quieverunt? Quieverunt, nec tamen ignorabantur. Quippe, traditione avorum edocti, et pagi Nemorensis incolae et oppidi saepe inter se, saepe cum advenis de illis navibus loquebantur; in hoc uno diversi, quod apud nonnullos de duabus navibus percrebuisse opinio, nonnulli unam tantummodo adesse profiterentur. Sunt qui putent naves repentina infortunio demersas; sunt qui existimant hominum scelere a tyrannide Augusti alicuius intra tolerabili saevientis abhorrentes; sunt qui iudicent patratum aliquid gravius in eas atque demersas, ut superstitionis turpissimae sanctuarium aboleretur; sunt denique qui dictitent indignantibus a Romanis submersas, ne in barbarorum potestate venirent. Profecto non procellae impetu, qui in Nemorensi lacu esse nequit, aquis obrutae sunt; non quassatae, non fractae; ergo industria, cuiscumque is fuerit, sepultae.

In Nemorenses Augsteas naves describendas mathematicus deinde De Marchi XVI saeculo incubuit, qui et visendi miracula illa desiderio incensus, et auxiliante quadam Wilhelmo Magistro Lotharingio, aedicula usus, ubi fas impune esset aërem respirationi necessarium duas circiter per horas ducere, nec semel nec bis in lacum descendit. Supervacaneum ducimus modum aediculae huius portatilis enarrare; habetur enim fusius in opere eius, quod inscribitur *De architectura militari*.¹ Aderat comes descendenti Wilhelmus ille, homo promissae densaeque barbae, quam, ne oculos perscrutantis importuna velaret, ... circum caput intextam adduxisse dicitur. Hic non modo de aeneis clavis lucentibus, de caemento illo, deque pluribus mirabilibus narravit, sed

¹ Cap. LXXXII.

etiam raptis et relatis inde partibus tum lateritiis, tum aeneis, tum aliismodi suis verbis fidem fecit. Is non navem, sed palatium nominavit, aeneis trabibus magnificisque artis operibus insigne.

Anno MDCCXXVII Fusconius, mathematicus et ipse, iterum in rem conatus est, et si praedam species citra notitias, felicius; nam tulit capitellum aeneum, et porphireticas, et serpentini laminas, et septuaginta abiegnas tabulas metra quinque circiter longas, latas cm. 40, ad conficiendam nobilissimam quamque supellecstile aptas, et quadraginta laminationes lateritias excellentes et pulcas visu, quas ad pavimentum conclavis cuiusdam Alexander Torlonia, princeps Romae, comparavit. Tunc etiam nunciatum est ab iis, qui conducticiam operam Fusconio dederant suam; se vidisse statuas in intimis navigii, columnas, trabeationes aeneas et mira sexcenta, quae auferre non potuerint mole, pondere, et rigoribus nimium, adventante hieme, aquis.

Post haec, per aliud fere saeculum silentium iterum de Nemorensibus navibus factum est, donec necopinatus intercessit eventus, terrae motus scilicet, qui noctu Albanos montes late quassavit. Tum vir quidam V. De Benedictis, qui in vico Nemorensi imminentibus ex rupibus in lacum morabatur, narravit quum insomnis, irrequietus ex fenestra per tenebras despectaret lacum, scintillantia sidera tremulo fluctu, caeruleumque caelum oculis redentem, sibi repente caerulam superficiem albescere visam esse, quasi supposito igne candesceret, candidumque vaporem assurgere, et rumorem veluti ebullientium aquarum auditum, ac duo navium iacentia corpora, quasi duo nigricantia monstra apparuisse. Dum stupet, omnia moveri, nutare, intremiscere ... Fueratne territae per terrae motum mentis error, allucinatio? Lucescente die recte eum vidisse compuerit; nam piscium ingens multitudo

supina fluctuabat ad ripas examinis, tantaque erat, ut quisque manibus ea potiretur et fisci, lintea, canistri onerarentur.

Sic recordatio Caesareae navis, ut ita dicam, recruduit et Elisaeus Borghi, a dynastis Ursiniis, lacus finitimorumque agrorum dominis, facultatem petiti inquirendi, si qua Diana Nemorensis templi rudera manerent. Quam quum a publicarum rerum moderatoribus obtinuisse, Borghius subsidiis praeditus omnibus, quibus urinatores in profundis pelagi perscrutandis utuntur, opus grande adortus est, et Septembri mense an. MDCCCXC, satagente urinatore non idoneo tantum, sed aptissimo ac diligentissimo, quaesita primum navis, cuius notus erat locus, de qua paullo ante eruditus vir Constantinus Maes plurima scripserat preloque vulganda dederat. En apparent et extrahuntur aeneae thecae referentes animalium ora, rostra, pendentesque ex iis annuli aenei, quibus funes et anchorae alligarentur, et Gorgonis anguicrinitum caput, et pars aenei arcus, et transenna clathrata, et capitella, et columnulae ex aere pariter, et multicolora marmora, et sexcenta longe maius pollicentia; denique plumbei tubi, ex quibus patet C. Caesaris Aug. Germanici, Caligulae scilicet, opus omne fuisse.

Post haec, mora non fuit quin et altera navis inquireretur, quae post mensem fausto alite reperta est, altioribus ad meridiem aquis submersa; atque ex hac mirabiles pariter emersere reliquiae tum aeneae, tum cupriae, tum fictiles, tum marmoreae, figuris, meandris distinctae, decoratae; haec autem navis longe grandior altera, quippe uno super septuaginta metra in longum producatur, quattuor et viginti metris pateat. Ingruente hieme, vestigatio omnis circa Decembres idus relicta. Tum procurante Guidone Baccellio, supremo studiorum tunc moderatore, marinis addictus rebus et muneribus vir mathematicus Victorius Malfatti, mariti-

morum administro iubente, sententiam suam aperuit de reciprandis navibus, ita ut sursus innarent, ac restauratae, refectae, specimen mirabile ostenderent.

Hic tria proposuit, nempe: I si fiat circum ex tabulis paries aquis cingentibus impervius, interiores vero machinis, quas udrovoras vocant, siccentur; II si catenis et funibus corpora iacentia circumdendentur et constitutis superius ergatis eleventur; III si fodiatur cuniculus, per quem lacus aquae defluant, inferior navibus ipsis submersis, quo non modo redimerentur naves, sed, quod egregium est, quaecumque pretiosa in submersione cecidissent hinc indeque, praesertim quum in declivi pronoque sint, et in latus non mediocriter inclinentur. Prima et altera conditio periculorum plenae, difficilesque, laboriosae nimium apparent, et nullus relinquitur locus ad ea recuperanda, quae semel dilapsa sint. Tertia mediocri impensa perficietur, et effossus cuniculus 1800 metris tantummodo producetur.

Sed *caveant consules*; nos unum manet, ex animo ominari ut omnia tandem ad optatum exitum perducantur. Atqui sollertia difficultumque rerum susceptio ex parte eorum, qui nunc ad Italici regni gubernacula sedent, magnam faciunt fidem.

X.

De Certamine Poëtico Latino Locris in Bruttii constituto¹

Accepimus, et libenter edimus:

IV Idus Iunias iudices de LIII carminibus, quorum tamen quattuor (*Tecum tibiique mater*; *O nova Italia*; *Io triumphus*; *Feles et mures*) ad certamen admitti non potuerunt, sive quod manu scripta, sive quod iam edita, ita retulerunt:

¹ Cf. ALMAE ROMAE huius anni fasc. I et IV.

Duo statim seposita, vel potius abiecta sunt (*Resurgente Roma*; *In Terentium Varronem*) utpote omni prorsus indigna iudicio.

Minus improbanda erant XXIV quae sequuntur; sed tamen propter formae et rerum debilitatem non satis placuerunt: *De Aeneadum reditu*; *Mi requiesce puer*; *Mons Psiti bellum*; *Etona*; *Ad Poloniae patronum*; *Iuturna*; *In morte Margaritae*; *Goëthe*; *In virginem Mariam in caelum assumptam*; *Mira Lourdensia*; *In sepulcrum Ignoti militis*; *Cales*; *Miles ignotus*; *Archimedes et Sancta Lucia*; *Latina virtus*; *Ad fortē vigilemque Bataviam*; *In Militem ignotum*; *Latravit acris*; *Alba deleta*; *In ducem*; *Laus paupertatis*; *Speciosa in campis*; *Benito Mussolinio*.

Aliquanto meliora sunt III carmina: *Larium optimus*; *Aviae munusculum*; *Patris votum*.

Nonnulla inerant quae plus placerent in XI carminibus: *Pio sub almae Virginis praesidio*; *Ad Maecenatem*; *Vergilius in avitum herediolum restitutus*; *Fiat Pax*; *Urbis primordia*; *Lydia*; *Arria maior*; *Libellus Properti*; *Maja*; *Parva Camena*; *Occasus*.

His longe praestabant quattuor multis numeris se commendatia, quae tamen laudem tantum mereri visa sunt et per gradationem e minoribus ad maiora sic disponenda: *Primus Amor* (Iosephi Morabit); *Transitus beati Francisci* (Aldi Grossi); *Ad sodales* (Vincentii Polidori); *Pro captivis ad Sciara-Sciat barbare interfectis* (Friderici Principe).

Quattuor vero *magna laude* cum diplo mate ornanda, lectu iucundissima carmina habita sunt, quorum tituli sic enumerantur, ut quo quodque est praestantius, eo posterius nominetur: *Calamus et cyathus*; *Corsonna* (Vincentii Polidori); *Amor Mors* (Aldi Grossi); *Sarnulus equus in Circo triumphator* (Vincentii Polidori).

Omnium vero optimum patuit *Hospes Tarentinus* carmen inscriptum, quod HERMANNUS WELLER, Ellwangensis, cecinit; itaque illi praemium aureum decretum est.

Ad novum certamen cives et peregrini invitantur, his legibus;

I. ne carmina L breviora neu CCC versibus longiora sint, neve prius edita aliove ex sermone translata.

II. ut Britannico portatili prelo, seu machina ad scribendum, nitide impressa, sententia munita, quam obsignata scidula carmini adiuncta, poëtae nomen et domicilium continens, prae se ferat, hac inscriptione: *Al Direttore del Collegio Principe di Piemonte Gerace Marina, Calabria (Italia) prid. Kal. Apr. MCMXXVII mittantur*.

Tres viri poësis latinae quam qui maxime peritissimi, de carminibus tempore missis, post tres menses referent, omnium optimo praemium decernentes aureum numisma MILLE ITALICARUM LIBELLARUM egregio artis labore perfectum, et pariter magna, quae dicitur, LAUDE digna, si qua videbuntur, addito insuper diplamate, ornabunt.

Iudicibus autem facultas erit poëmata sive praemio sive laude insignita, typis nullo scriptorum sumptu expressa, in volumen recipiendi.

Datum Locris in Bruttii pridie Idus Quinti. MCMXXVI.

ALVERNA MONS

Sollemnia ad centenariam commemo rationem Francisci Assisiensis habendam ubique per orbem proximis kalendis Augustis coepta sunt celebrari, atque apud Italos nos in urbe praesertim ubi sanctus vir ortum et occasum obtinuit, et in Alverna monte, in cuius recessu vulnera in eius artibus miris modis inusta fuere, quae *stigmata* vulgo audiunt.

Quanam in regione Alverna mons?
Quae de eodem notitiae? Haec facile, per
occasione, percontantibus respondere
aggredimur.

Ex plurimis iisdemque diversis iugis,
quae a continuo Appennini montibus,
media Italia, diducuntur, unum exstat,
quod ex Serrae alpibus in Aretina pro-
vincia digrediens, post chilometra viginti
ad Arni ripam prope vicum, cui nomen
Rassina, sese demittit. Ad medium circiter
praedicti iugi Alverna mons eminet.

Tiberis flumen ad orientem, Arnus ad
occidentem, hinc et illinc, defluunt, sua-
rumque lympharum murmure locum re-
creare videntur.

Nomen «Alverna» a dea Laverna,
furum patrona, factum autumant, Venusini
verbis innixi:

*Labra movet metuens audiri: «Pulcra Laverna,
Da mihi fallere, da iusto sanctoque videti,
Noctem peccatis et fraudibus obice nubem».*¹

Hanc opinionem, quam inter aniles
fabulas pueris enarrandas alii amandant,
refert Franciscus Mauri, O. F. M., in suo
Franciscoidos lib. IX; ubi postquam mon-
tem hisce versibus descripti:

*Stat capita attollens praeruptis ardua saxis
Undique mons campis longe conspectus Etruscis;
Utilis umbrosis tantum mihi saltibus, et quae,
Lanigerique greges nobis, armentaque late
Tendent, dumetis herbisque virentibus aptus.
Exserit unda pater primo Tiberinus in auras
Fonte caput superans; qui postquam cornua fronti
Aptavit gemina et famularibus auxerit undas
Annibus adscitis flavas, mox obvius austro,
Iliadae petit aurato sacra moenia cursu,
subiungit:*

*Hunc fama est, veteros olim de more profano
Praedonum, furumque deae sperasse Lavernae.
Et primum horrenti luco tunc nomen ab illa
Fecisse, indigenum vulgus quod rite minorum
Servat adhuc.*

Haud multum a veritate distare videtur
quod poëta cecinit, deae nempe Lavernae
lucum fuisse sacrum, quem et Romae

apud portam, ex deae nomine Lavernalem
dictam, et lucum et templum habuerit,
cuius cultores «Laverniones» dicerentur.
Neque cultus huiusmodi in hoc monte
decerat; noster enim sive id fando audiret,
sive ex monumentis quoquo modo col-
legerit, prosequitur canens:

*Exin raptorum huc agmina suerunt
Magna coire simul, nigroque in culmine montis,
Solis inaccessas radiis celebrare cavernas.
Ergo hic non laeti cantu, tenuique cicuta
Pastores mulcere greges, non carmine lites
Altensis miscere leves, non ponere ludos;
Sed spoliis tantum praedatrix turba cruentis,
Et convictatis simul exultare rapinis.
Caedibus hinc, taboque atro, sanieque tepebant
Speluncae horrentes, hominunque avulsa sub altis
Ilicibus semper pendebant ora, volucrum
Dirarum foedae rostris immanibus escae.*

Quidquid olim fuit, nunc Alverna mons
hospitium non quidem latronibus, qui re-
bus vel vitae hominum insidentur, sed
Francisci legiferi filiis gratissimam se-
dem praebet, qui contra pravos animi
motus depugnantes, regnum caelorum ra-
pere contendunt.

**

Alverna mons a ceteris propinquis
montibus disiungitur; et quamvis maris
aequor amplius mille ducentis octo et
sexaginta metris non excedat, longo tamen
intervallo cernitur, atque veluti nigrum
signum Apennino innixum appetet.

Sphaericam formam praesefert, diversis
licet prominentiis, ad modum arcis dis-
tinctam; ast nihil fortasse ipsius formam
melius exprimit quam cometes, cuius cauda
meridiem versus producatur. Resane vera,
rupes immanis, praerupta, saxis penden-
tibus horrida, quae ad metra ducenta in
altitudinem sese extollit atque montem
circumcingit, eiusdem nucleum, ut ita dicam,
efformat, dum scopulosa lingua, metra
circiter trecenta in latitudinem patens,
mille autem in longitudinem, caudam re-
fert, ad cuius extrellum Clusium iacet.
Castrum hoc vetustissimum in potestate

Orlandi Cattanii comitis quondam fuit, qui
quum ipsum Alverniam montem possideret,
ea qua erat benevolentia erga beatum
Franciscum, huic ipsum dono dare con-
stituit.

Idem castrum, hominum potius quam
temporum iniuria fere omnino dirutum,
hanc exiguum nactum est nomen, tum
quia saepe sanctum Assisiensem virum
fovit hospitio, tum quia in eo Michael
Angelus Bonarotius ortum habuisse vi-
detur.

Consulto dixi «videtur»; praetereundum
enim non est vicum, cui nomen Ca-
prese, in valle Tiberina, gloriam hanc
Clusini invidisse, cuidam veteri docu-
mento innixum, quod Clusini commenti-
cium affirmant.

*

Montis superficies est exiguis veluti
implexa minoribus montibus, suis quibus-
que valliculis, inter quas pluvius imber
eousque decurrit, donec aut frequentibus,
iisque profundissimis, cavernis absorbeatur,
aut in unum denique collectus, in
Rassinam torrentem, ac deinde in Arnus
flumen sese effundat.

Quodsi ad immania saxa respicias, alia
aliis incumbentia, rimosa, disrupta, vix
humo inhaerentia, iisdem caelum pluisse
dicas. Coecas voraginum fauces ubique
cernis late hiantes, sinuosus flexibus hor-
rentes; quare nisi attentissime circumspec-
tes, in praeceps fallente vestigio laberis,
vix in frusta colligendus.

At quamquam solum saxis implexum
est, umbrosa tames abies alto vertice cae-
lum percellit; patula fagus late extendit
cacumina; durum iuvenescit acer; pul-
cherrima fraxinus opimis ramis frondescit;
quare dum ceteri qui circumstant montes,
nullam vel fere nullam arborem susten-
tant, Alverna mons, arboribus undequaque
consitus, omnium oculos ad se trahit, atque
animum incredibili incunditate perfundit.

Quin etiam eiusmodi est montis huius
conspiclus, ut ad meliora incitetur pere-
grinus, qui si a Patribus Franciscalibus
hospitium petat, accipiet; accipiet et con-
tubernium; quae omnibus adventatibus,
cuivis religione addictis, summa humani-
tate praebere illi semper consueverunt.

A. E.

In ortu B. Mariae Virginis

*Est caelo Pietas: hominum miserata labores
Ulterius lentas noluit ire moras.
Expectata diu, Virgo, has in luminis auras
Advenis, ut Vates praecinuere sacri.
Longa quidem spes, non fallax: optata tueri
Ora licet nobis, risu hilarante frui.
Nunc taceat nemo: vos casta accedite cunis.
Pubes, voce animi promite laetitiam.
Post alii subeant: «Salve Regina», vicissim
Conclament matres, «Salve» iteranto viri.
An Dominae rerum quisquam detrectet honores,
Conspicit hoc quoniam sub lare grande ni-
hil?*

*Si regum, unde orta est, abiit fortuna priorum,
Marmore nec vario splendet avita domus;
Si non argenti, non vis hinc cernitur auri,
Davidis ingentes nec Salomonis opes;
Ast illi, pretiosa magis, sunt munera caeli,
Omnibus est potior gratia divitiis.
Orbis nullus erat: niveo candore Columbam
Hanc secum noster finixerat ante Pater.
Non modo avernali vetuit caligine tingi,
Sed penitus prisca labe vacare dedit.
Compellat tandem divina voce: «Voluptas
Nostra et delicium, nascere, tempus adest:
Exoriare caput Mulier domitura draconis:
Colla det ille, supra pes inimicus eat.»
Sic erit, inferno sic hoste potita Virago.
Evadet merito maxima Caelicolum.
Subdat se tellus, submittat cornua luna
Victrici, frontem sidera circumeant.
Dicte Io, pueri, laeto simul ore, puellae,
Gaudiaque angelicis iungite vestra choris.*

¹ Epist. XVI.

*O quas despondet tali Victoria Natae
Palmas! quot virtus laurea sarta parat!
Integra sit quamvis, quamvis impervia culpae,
Illa tamen metuens improbo ab angue dolos,
Absistet nunquam vel longe pellere fastus,
Quidquid vel puris moribus officiat:
Nam Domino devota suo sacrabit amores,
Servabit florem candida virgineum.
Dicite Io, pueri, laeto simul ore, puellae,
Lilia fundentes atque ligustra manu.
Nominis humani quanam sit gloria maior?
Mirata hoc tantum secla futura decus
Virginis obstupeant: intacti certa pudoris,
Intus spiranti nubere digna Deo,
Gentibus est miseris posthac paritura Salutem...*

*Plaudite: fundantur lilia mixta rosis.
Felices qui Te macula genuere carentem!
Quod mille optarant, contigit, Anna, tibi.
Sed mage Tu felix, unam Te quando puerilis
Praestantem cunctis praetulit Omnipotens,
Aeternum ut nata in terris effundere Lumen
Mortales tenebris tristibus eriperet.
Cresce, Infans, propera: fer Solem, Aurora,
[nitentem
Obruat et radiis noctis opaca dies.*

R. MAROZZIUS.

EX ITALIS URBIBUS

Exhibitiones Taurinenses.¹

Tertia denum exhibito, eademque omnium amplissima, me manet. Haec autem ea potissimum continet, quae ad nos identidem retulerunt Missionarii Salesiani. Sed, in primis, qui sunt hi Missionarii, qui in vulgo sic prodeunt et tot de se proferunt?

Hi sunt viri religiosi, qui, sub nomine s. Francisci Salesii, regulam a Ioanne Bosco sacerdote Taurinensi rite latam profi-

tentes, abhinc annos quinquaginta, sacras Americanas expeditiones suscep- runt. ALMA ROMA, anno nuper elapo, quum de Vaticana exhibitione universalis dissereret, et de Salesianis mentionem fecit, eosque laudibus cumulavit.⁴

Sed ipsi, quum annum quinquagesimum ab initis missionibus solemniter et magna suorum laetitia gestientes, celebrare velint, optimum factu reputarunt, si in aedibus, ubi primum eorum societas est exorta, ea quae lata fuerant in Urbem cum ceteris multis Augustam Taurinorum congererent, atque honorifice exponerent.

Hoc sane consilium omnibus intelligentis ingenii viris adprobandum, egregio quoque opere atque artificio confectum esse mecum dixeris, dummodo si libenter ad invisendum veneris. Nec equidem

est rudis indigestaque moles,

Nec bene iunctarum discordia semina rerum;

sed omnia optima cum mente disposita, commode visitantibus adstant feliciterque se cunctis proponunt. Et ipsa conclavia satis ampla, sed idonea, haud confusionem congerunt, sed mirum in modum visum animumque delectant.

Unu verbo, ita omnia placent, ut pro re nata dicas:

Summus nempe locus, nulla non arte petitus!

Tibi vel in primo limine introeunti, ipse aedium dominus Ioannes Bosco, ex statua egregia arte compositus, dulcia dat salutationis verba atque more suo cuncta fausta precatur. Ibi enim est in brevi admodum compendio ob oculos redacta infinita egregii hominis via, quae ab Augusta Taurinorum, seu potius a regione, cui est nomen Valdocco, primum incopta, ad universam prope terrarum orbem pertinet. Nec sane absque intima pectoris commotione perspicitur et humillima paterna casa, in qua, initio saeculi elapsi, natus est atque altus vir ille, cui in praesen-

tiarum amplissimae sunt aedes apud omnes populos. Ipsa manet ut antea fuit, eique quam aptantur optime verba M. Tullii Ciceronis: « Ornanda est dignitas domo, non ex domo tota dignitas quaerenda est »!

Ad Valdocco enim se contulit, postquam sacerdotio auctus Ioannes Bosco, ibique stabiles operis sui radices posuit. Hic scholas popularibus aperuit, iis praesertim qui artem exercent.

Hic, ea tempestate, erant lati campi et horti, et paucula, eademque misera manipalia. Hac in regione haud procul ab urbe, divino veluti spiritu afflatus, aediculam pueris moribus et ludis tutandis indulxit ad diversandum diebus feriatis. Adest adhuc primae illius domus imago gypseo exornata, ut veteris paupertatis testimonium posteris prorogetur. Hic magna nunc condita sunt palatia cum porticibus, ubi complures et varii generis officinae pueris instituendis cernuntur, qui sub magistrorum tutela artes mansuetiores edocentur. Hae vero aetatis notam admodum referunt. Alii litteris incumbunt.

Solus, ut socios sui consilii sibi in opere adderet, in summis rerum difficultatibus, quos acriori ingenio obvios habebat, Ioannes noster exemplo invitabat placidisque verbis, ut militiae sacrae, spretis curis mundanis, nomen aliquando darent. Hinc nova atque uberrima clericorum soboles, quae in omnem Subalpinorum regionem, mox in totam Italiam, postremo in exterias gentes, pietatem instauraret, et Christianorum Nomen inter barbaras nationes renovaret.

Perpetua vero pietate in Virginem Matrem quum eniteret, eius auxilio caelesti fretus, aere collatitio exstruendum putavit templum, multis frusta prohibentibus, qui aegrius omnino ferrent hoc nomine appellari Virginem Matrem.

At ipse, quum de se cuique pertimescendum esset in praesentia, et maiora omnes in aevum manerent, per Virginem

Matrem vere opiferam, cunctis tandem spem salutis adiulgere, divinitus porten- debat. Nunc auro picturisque exornatum et novis additamentis locupletatum, hoc templum est magnum sane Augustae Tau- rinorum ornamentum.

At praecipuam sibi laudem religionis et studii erga gentes Ioannes Bosco quaesi- vit, sacris expeditionibus, populis bar- baris excolendis. Vel puerulus, iam de bar- baris ad religionem atque humanitatem informandis cogitabat. Sacris initiatus, totus erat in eodem consilio: anno tandem millesimo octingentesimo quinto et septua- gesimo rem tamdiu conquisitam pertin- gere potuit.

Primum americanas terras petiit, quae ad meridiem pertinent, eo tamen consilio, ut ex urbibus identidem ad pagos sui se converterent, ad christiana sapientiae ex- pertes erudiendos. Mirum sane dictu est, quo facilis Deus hanc operam propaga- verit. Primum collegium apertum est ad S. Nicolai prope fluvios; mox in ipsa urbe, totius Argentinae reipublicae capite, cui est nomen Buenos Ayres, secundam se- dem obtinendam curarunt. Sed hinc, data occasione atque opportunitate, sacras faciunt Missiones ad incolas, qui in deserto rudes adhuc in culto que ingenio versantur.

Hae priores domus tamquam palaestra patent, unde, veluti a fonte, humanitatis rivuli in omnes americanae diciones par- tes manarunt, hodieque ad omnes terrarum plagas pervenerunt.

Primorum sacrae missionis praefecto- rum caput fuit Ioannes Cagliero, iuvenis adhuc sacerdos, qui praesenti Numine adiutus, omnes propemodum desertos longe lateque perlustravit, et quotquot incolarum turbas invenit, ad humanitatem apprime informavit. Mox ecclesiae munieribus hone- status et inter patres Cardinales adscriptus, flebilis omnibus piissime nuper Romae decessit. Illae enim terrae, in primis fera- ces cultoribus suis amplissime prospiciunt;

¹ Cfr. fasc. mens. Iunii, pag. 98.

⁴ Cfr. fasc. mens. Octobris MCMXXV.

et posteri oculis suis usurpabunt. Quot bona, veluti e fonte suo, ex una Christiana sapientia in populorum commodum atque salutem redundant!

Quae quum ita sint, haud abs re fuit prolixius de Ioanne Bosco disserere, quo auctore, tot mirabilia fluunt. Quoniam ipse, per suae sapientiae alumnos, non modo in urbibus scholam aperit, sed et in pagis ac barbarorum solitudinibus, omnes iis artibus format, quae ad humanitatem pertinet.

Atque adeo non religioni modo bene meruit, sed et patriae. Et quod olim Plinius senior de Italia scripsit, de I. Bosco et de missionariis suis, optime adsignanda esse reputabo. Haec omnia ipsis undequaque convenient:

«Terra omnium terrarum alumna eadem et parens, numine Deum electa, quae caelum ipsum clarius faceret, sparsa congregaret imperia, ritusque molliret et populorum discordes ferasque linguas sermonis commercio contraheret, colloquia et humanitatem homini daret, breviterque una cunctarum gentium in toto orbe patria fieret!»

Hisce dictis, ad secundum conclave progredimor.

SUB.

EPISTOLARE SOCIORUM COMMERCII

ANDREAE AVENARIO observando amico
EMMANUEL JOVÉ s. p. d.

Ubi iterum ad me exspectatae tuae litterae et humanitate et fraterna caritate perfusae, statui cum animo meo quam minimam hac vice tibi moram seu molestiam in rescribendo creare. Obliquum quidem est epistularum nostrarum iter et ut minimum bimestre. Quid si malefida fortuna vel quidquam aliud iis obsistat in via? Annus erit et nihil novi de alterutro scie-

mus. Tu vero animo generosiore quattuor columnarum ALMAE ROMAE impletione litterarum raritatem opipare compensas. Quod quam mihi sit iucundum, haud facile verbis promere possim.

Video te quoque ad populum nonnunquam homilias habere, nisi forte tussis aut raucitas quominus id praestes impedit. Ipse non secus aliquantulum me illis tradere cogitabam, ne lingua quum loqui palam debeat, nimium torpescat. Saepe quidem nobis in hac terra sermone non iam Castellano, sed Catalaunico uti necesse est, et vehementer sum miratus admirationem tuam quam Fontio nostro in privata quadam epistula ostendisti, quum ille folium periodicum vernacula hac nostra lingua scriptum in quo carmen suum edidisset, tibi miserat. Quid putas? Hac nostra aetate idioma illud magno in honore est quod ex eo fere conificies, quod nuper in publicum prodire coepit «Bibliotheca Classica Bernat Metge. Scriptorum Latinorum et Graecorum» interpretatione Catalaunica honestata. Barcinone quotidie diaria typis eduntur et ex quocumque grandiore oppido periodica sexcenta et commentarii et libri; idque quam maxima in dicendo et venustate et cura et diligentia!

Quod non male valueris adhuc, gaudeo equidem; vehementer tamen gaudebo quum me certiores facias te, ut Plautine loquar, pancratice atque athletice valuisse. Mea autem valetudo, etsi illum perfectionis gradum minime attingit, est tamen optima, quam sperare fas est me minime defecturam toto hoc, quod transigo, vacationum tempore. Sed iam novi recentesque gestiunt apud nos discipuli plus quadraginta, quibuscum opus erit ex vi Id. Septembr. aliud vitae curriculum incipere. Vide quam sit necesse pancratica atque athletica uti valetudine!

De clausulis quibus Anzeri popularis tui vitam in Latinum vertis, ego non au-

sim quidquam detrahere; et apposite illius nomen mihi in mentem revocat illud Vergilii:

Nam neque adhuc Varo videor nec dicere Cinna digna, sed argutos inter strepere anser odores.

Age yero: duos habes axes ferreos aequae inter se neque multum distantes binis rotis ferriviae inductis suffultos. Super eos tabulatum aut alveum stricte iungito et vehelam extruxeris. Hoc modico quidem vectaculo ferriviarii et se et sua quotidie transferunt ferramenta, et lapicidae quadratos lapides ad opera component, et vos capsa aliqua, ut conicio, tabulato superimposita, terram ex superiori in inferiorem areae partem adportatis.

Cylindrum illud mirifice complanans vias duos ante menses etiam praeter aedes nostras stridebat, atque lentissime volvatur vaporaria machina, quam dicimus *pavimentarium. Paviculae* vocantur manuales illae clavae, quas soli sternendi gratia usurpare solemus.

Satis quidem mihi videtur si pro tecto pluviali simpliciter *pluviale*, ut nos, dixeritis. Qui de rebus ad cultum divinum pertinentibus in ecclesiis curam gerit, *sacrarius* proprio appellari videtur.

Nulla tandem est in collegio nostro *statio missoria*. Dolendum quidem, nam foret is mihi saepe, ut tecum loquerer, crebrae sessionis locus. *Receptorium* autem apud vicinum est, eumque nostri amicissimum, qui illud nobis praesto habebit.

Vale ut supra dixi.

Ignoscito saepe alteri, nunquam tibi.

In nullum avarus bonus est, in se pessimus.

Insanus omnis furere credit ceteros.

Instructa inopia est in divitiis cupiditas.

Invidia id quod videt loquitur, non quod subest.

Amicos res optimae pariunt; adversae probant.

P. SYRIUS.

¹ Cfr. fasc. mens.

² *Mortuorum vespa*: Vespertinae preces admissionis piorum manibus expiandis.

³ Itaque *Vicarius*: Vicaria potestate (Vicario munere) fungens. - *Vicarius Apostolicus*: Legatus pro P. M. per aliquem locum fungi iussus. - *Vicarius Capitularis*: Per interregnum vice sacra autistes. - *Vicarius foraneus*: Praepsitus vicaria potestate.

- *Vicarius curatus*: Curio sacra in subsidiis administrans. - *Vicarius cappellanus*: Curio minor: Aduitor curionis. - *Vicarius civitatis*: Praetor. - *Cardinalis in Urbe Vicarius*: Purpuratus Pater vice sacra Antistes Urbis (Antistes religionum Urbis; Vice sacra in Urbe fungens).

PRO IUNIORIBUS

Parvum antabarbarum.¹

Vesperum canere - Vespertinas preces canere; Psalms vespertinos (Sacras vespertas) concinere. - *Vesperas dicere*: Sacras vespertas recitare; Horas vespertinas (Psalms vespertinos) legere; Vespertini officii pensum persolvere.²

Vetum - Intercessio.

Viaticum ministrare - Salutare Christi viaticum impertire.

Vicariatus - Vicarii munus; Vicarium imperium; Vicaria administratio (potestas).³

Vice: - Pro. - *Vicecancellarius*: Scribae vicarius - *Vicecancellarius S. R. E.*: Praepositus a diplomatis Pont. Max. - *Vicesgerens Urbis*: Praefectus iuri dicundo in Urbe - *Vicegovernator*: Vicaria Praefectura fungens. - *Vicelegatus*: Prolegatus - *Vicelocum tenens*: Prolegatus exercitus

- *Vicenavarchus*: Pro classis praefecto - *Vicebibliothecarius*: Pro bibliothecae praefecto - *Viceconsul*: Proconsul - *Vicecuratus*: Curio minor - *Vicerector*: Pro magistro - *Vicedominus*: Domini vicarius - *Vicedux*: Dux vicarius - *Vicefactor*: Procuratoris legatus - *Vicemagister*: Doctoris munere ad tempus fungens - *Vicepraetor*: Pro praetor; Propraetore - *Vicerex*: Regis (Regius) vicarius; Regni procurator.

Vice una et altera - Semel atque iterum.

Vicinatus - Vicinia; Vicinitas.

Vigesies - Vicies.

Vigilia - Ieiunium; Praeludium.¹

Vigorose - Fortiter; Acrier.

Vilipendium - Contemptio.

Vilissime - Perdite.

Villanis - Vicanus; Paganus; Villicus; Rusticus; Agricola.

Vincibilis - Superabilis.

Vindemiare - Uvas legere (cogere); Vinearios (vitis) fructus colligere.

Vindicator, Vindicativus vir - Ultor; Iniuriam ultor; Ultionis persecutus; Promptus (Propensus; Proclivis) in ultionem; Ultionis cupidus (avidus; appetens); Ad iniuriam reponendam pronus.

Violinum - Fidiculae.

Violinistes; Violinista - Fidicen.²

Viror - Viriditas.

Virtualiter - Propria vi et natura.

Virtuosus - Vir omni virtute (omni virtutum genere) ornatus (illustris; praeditus; insignis; excultus; excellens; clarus; conspicuus; praestans); Omni genere virtutis florens (nitens).³

Visibilis - Res, quae sub aspectum venit (cadit).⁴

Visitatio - Officiosus ad aliquem aditus; Aditus ad salutandum (ad visendum, etc.); Salutatio.⁵

Visus bonus - Oculorum acies acris et acuta.

¹ Ex. gr.: Praeludium diei Pentecostes; Ieiunium honori Summorum Apostolorum.

² Quod autem musicum organum *Violoncello* italicice appellamus, latine dici potest «Fides maiores»; hinc «Fidicen maior», *Violoncellista*.

³ *Virtuoso vivere* - Ex virtutis disciplina (lege; norma; praescripto) vivere (vitam agere; mores dirigere); Vitam cum virtute (recte atque honeste) traducere; et sim.

⁴ *Visibiliter* - Aperte; Manifesto; Patenter.

⁵ *Visitationem Pastoralem peragere*: Diocesis suae tempa pro potestate praesentem invisere. - *Festum Visitationis B. M. V.*: Sollemnia in memoriam Mariæ hospitiae.

Vitae austerioritas - Victus cultusque asperior; Asperrima vitae ratione uti.

Vituperium - Vituperatio; Contumelia.¹

Vivacitas - Animi alacritas; Vigor.

Vivandarius, Vivanderius - Praebitor annonarius (annonae castrensis); Commeatus militaris propola; Lixa; Caupo.²

Viventes - Il qui sunt (qui nunc sunt).

Vivere in pace - Quietam aetatem traducere.

Vivere in periculis - In periculis versari.

(Ad proximum numerum).

I. F.

COMMUNIA VITAE

Officium ianitoris scholae.³

LUDIMAGISTER, THEODORUS, IANITOR, ALII.

THEODORUS. - Habeo gratias, quod tu me ianitorem scholae esse iusseris: nullum est officium quod pree hoc malum.

LUDIMAGISTER. - Videsis, obeas sedulo. Quidquid mihi renuntiandum est, latine mihi renunties volo.

THEOD. - Dabo operam.

BALDUS. - Hanc frequentare scholam illum opinor, quem quaerito: pulsabo ostium.

THEOD. - Quid tibi vis, domine?

BAL. - Venitne ad hanc scholam Claudio Ranutius?

THEOD. - Sic existimo.

BAL. - Habeo, quod illi verbo significem. Rogo ludimistrum ne gravetur potestatem illi facere egrediendi tantisper classi.

¹ *Vituperose* - Turpiter; Nefarie; Per dedecus (ignominiam).

² Foemina: «Copa».

³ Ex ANTONI VAN TORRE dialogis familiaribus. Passim retractavit hodiernisque moribus aptavit I. F.

THEOD. - Faciam; tu hic interim siste, dum rediero. - Magister, est pro foribus vir: cupid verbo agere cum Claudio Rattutto, si per te liceat ut is prodeat.

LUDIM. - Liceat; sed illi in aurem dicas exequenti ut brevis expediat.

THEOD. - Claudi, Ludimagister iubet te paucis absolvere.

CLAUDIUS. - E vestigio hic adero.

THEOD. - Dispensator me misit, domine, ut acceptorum et expensarum tabulas a te probatas recipiam.

LUDIM. - Nondum inspexi. Ipse defram. Interim vide ad ianuam, Theodore. Videris mihi surdaster, et tamen quis pepluit satis graviter fores.

THEOD. - Adest ex tertia classi nescio quis.

LUDIM. - Qua de causa interpellat nos?

THEOD. - Rogat ut lubeat interrogare ex discipulis, num quis per plateam reperebit epistolas Ciceronis; num cui pilei redimiculum exciderit; praeterea an boxeam hanc calamorum thecam quispiam amisserit.

LUDIM. - Quisquamne amisit? Renuntia neminen praesentium reperisse quidquam hodie, aut amisisse.

THEOD. - Habe tibi merces tuas: nihil harum ad pueros hic discentes pertinet. - Rhetoricae professor evocat te, nisi incommodum est. Habet quod verbo communicet.

LUDIM. - Refer illi iamiam me adfuturum.

THEOD. - Quid hoc rei? Nullus est fores pulsandi modus: identidem interpellor.

BENEDICTUS. - Estne ludimagister intus?

THEOD. - Est.

BEN. - An mihi non liceat illum alloquenti?

THEOD. - Nescio an illi prodire sit integrum.

BEN. - Obsecro te ut illi nunties me hic pro foribus consistere.

THEOD. - Quem virum?

BEN. - Roderici parentem, huius scholae discipuli, hodie absentis.

THEOD. - Domine, placetne prodire foras?

LUDIM. - Quis me vult?

THEOD. - Vir est gravis et honestus: venit, credo, excusaturus filium de absentia.

LUDIM. - Nosti illum de facie?

THEOD. - Non de facie, sed nomine: nam se ait parentem Roderici. - Heus, Ambrosi, occludesis ostium ingrediens in scholam; audin? Non lubet mihi profecto continenter surgere. Neque signum est civilis cultus fores patentes relinquere quum transieris. - Ut quid ianuam pulsasti, Paule, quasi externus essem? Quin recta introibas? Familiaris es.

PAULUS. - Qui poteram? Ianuae sera erat obdita.

THEOD. - Non erat; sed pessulus modo.

PAUL. - Ansam vidi, qua attrahatur ianua, non pessulum.

THEOD. - Eadem est ansa et pessuli clavis.

PAUL. - Quo pacto foris hic pessulus attollitur?

THEOD. - Attrahe ostium leniter te versus, et deprime capulum.

PAUL. - Ibo foras, ut experiar.

THEOD. - Viden?

PAUL. - Video. Hoc omnino commodum est.

ANNALES

Ex Gallia.

Ex Gallia hodierna eventuum recensio nostra sumat initium. Ubi novum administrorum collegium a Briand pariter constitutum, qui instaurandi aerarii munus Caillaux reddiderat, videbatur tandem inquietis animis fidem aliquam attulisse.

Quum vero ad facta ventum est, et post enunciata consilia onerum novorum vectigalium imponendorum, et mutuae pecuniae ab exteris gentibus sumendae, potestas requisita est agendi praeter publici oratorum coetus legibus ferendis auctoritatem, fides illa detrectata est, resque in alium rursus proiecta. Neque magis Herriot, qui Briando successit, fortuna arrisit; immo vero ipsa die, qua cum collegis coram populi legatis venit, munere statim se abdicare coactus est. Tum vero omnium factionum mora ad patriae salutem necessaria apparuit, nationalisque concordiae administratorum collegium undique invocatum, cuius, brevi compositi, Raimundus Poincaré, qni Reipublicae Praeses etiam fuit, summam praefecturam obtinuit, variaque officia assumpserunt viri quinque, qui iam Gallicas res moderati alias fuere, inter quos Briandus et novissimus Heriot, alter externis negotiis gerendis, alter publicae institutioni tutandae. Concordia Versaliis celebrata est, ubi publicus legatorum coetus et senatus cautiones a novis administris propositas una approbarunt easque in patriam constitutionem retulere.

Sperandumne est ut res ad felicem exitum sic tandem perducantur?

**

In orientali Europa.

Iamque si ab occidente ad orientales Europae gentes nos convertimus, discrimina adnotanda nobis sunt inter Iugoslavoniorum et Bulgarorum populum, alterum accusantem alterum quod fines suos violaverit. Maiora vero in Russia. Quamquam enim Bolscevici illi omnia secreta servare student, militares seditiones negari non possunt discordiaeque inter Bolscevicorum principes, quorum unum, Zinovieffum, dicunt nedum a civilibus rebus, sed ab ipsis Russiae finibus amotum fuisse.

Africæ res.

Post regionem praeter Jubam flumen sibi adnexam, Italia cum Anglia pactio-nes instituit ad oeconomica iura in Aethiopiae finibus occasum spectantibus sibi vindicanda. Ecce autem Tafari, illius regni procurator, per publicas litteras rem queritur, postulatque ut Societatis Nationum Concilium, quod proxime congregabitur, in conventa ipsa animadvertiscat. Videbimus quid consilii illud sit capturum, etiam si futurum sit ut Aethiopum patrocinium, quemadmodum nonnulli putant, a Gallia fuerit susceptum.

**

Mexicanum civile bellum.

Leges catholicam religionem acerrime in Mexico opprimentes quaeque vim kalendas Augustis obtinuere, civilis belli causa apud illum populum exstitere, qui religionem suam, tamquam aram et focum, strenue nullaque timens pericula defendit. Hinc igitur insectationes, caedes omniaque vexationum genera; inde firma fides, invictus animus, fortissimus ad sanguinem usque renixus...

Succurrat Deus omnipotens, miserabileque spectaculum avertat!

Idibus Augustis MCMXXVI.

POPULICOLA.

VARIA

Puer aegrotus.

Puer quidam gravem in morbum incidit, quumque ad eum medicus venisset, potionem medicatam admodum amaram eum bibere iussit. Huiusc medicine comparandae causa mater de suis famulis ad pharmacopolam mittit, adlatamque filio porrigit, multum inde levaminis illi fore confidens. At ille respuit. Moerore perculta

mater, quae bene speranda ex illa potionē forent, puerō proponit: nummos, ludos et bellaria pollicetur; ea etiam, quae metum facerent, commemorat, dicens, nisi bibat, nunquam profecto fore ut convalescat, sed morbo oppressum iri. Tum orabat, ne tanto dolore peramantem matrem afficeret, eumque osculans et complectens, ut sibi dicto audiens esset, contendebat. Sed ne quidquam iactata verba; pervicax enim puer, ne summis quidem labiis volebat degustare.

Infelix mulier quid sibi capiendum esset ignara, medicum tandem opperiri constituit; et ille tum pulsat fores. Tristis mater occurrit ad imam scalam, eumque de pueri obstinatione admonitum orat atque obtestatur, ut illum parere iubeat. Rem suscipit medicus, si mellis copia fiat. Mel protinus adfertur. Tum in cubiculum pueri morbo laborantis ingreditur; melle extremas calicis oras perlinit, ac Tulliana facundia suadet, ut calicem ore tantum contingat. Ille, tum quod vox, sermo, habitusque medici reverentiam incuterent, tum quod nullo negotio facere posset, quod ab eo quaeretur, poculum ori admovit, et vix dulcedinem sensit, statim amaram potionem biberit. Qua vero hausta, fraudem cognovit, atque expuendo ac tussiendo amarae potionis molestia se affectum significare contendit. Sed quid? Ex tam lepida fraude vitam accepit.

Hinc intelligere licet, saepenumero ea, quorum nos piget, esse, contra, quae nobis afferunt, et allatura sunt maximam utilitatem.

**

Vipera, Serpens et Ranae.¹

Viperae fontem, ut biberet, adeunti, serpens, qui iuxta habitat, aspere hoc interdixit, propterea quod alienum invaderet pascuum, suo non contenta. Litem in dies crescentem proelio dirimere statue-

runt, cuius victor terrae et aquae iure gauderet. Die statuta, ranas, serpenti infensae, viperam adierunt animos addentes et opem pugnanti pollicentes. Commissio proelio, dum viperā cum serpente pugnat, ranas fortiter crocitare, quo uno valerent, coepere. Vipera victrix querebatur quod proelio non interfuerint, cui se interfuturas promiserant. Cui ranas: « Nostī, profecto, ideo nos foedus icisse, ut voce tantum te adiuvaremus ».

Iocosa

Tuccius paternum rus ingressus arbo remque fructibus onustam conspicatus, ad ipsos statim pervenire contendit, putans se id facere praeter parentum conspectum. Pater vero eum videt eiusque actionem vultu anxie sequitur. Tum uxor:

— Num times fore ut Tuccius noster inde decidat?

— Immo vero timeo ne non decidat!

Avus acriter Tuccium incusat quod apud eum sit mentitus:

— Octogesimum aetatis annum attigi; neque mendacium ullum me unquam dissemine memini!

Tuccius. — Credo; hac enim aetate facile quisque memoria vacillat!

Aenigmata

I

Sub mea iura voco quidquid mortale creatur; Reddere nec soleo quod semel arripi. Littera prima capit sedem quam tertia liquit, Occupat et vocis tertia principium? Horrida res oritur, metuendo grata Gradivo, Quae me saepe gradus accelerare iubet.

II

A vel dimidium genus est vivens moriensque; O utinam totum doceat, teneatque, regatque.

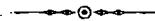
Aenigmata in superiore fasciculo proposita his respondent: 1) *Colu-mma*; - 2) *Mus, Musca, Muscatum, Mustum*.

¹ Ex italicis fabulis NICOLAI TOMMASEO.

PANCRATIUS

[16]

Actio dramatica FRANCISCI WIELAND – (Latine reddidit Andr. Haberl)

CORV. Hunc comprehendite! Hic eorum sacerdos, totius sectae caput est. Age, agendum, discedite in cuniculos, veluti furentes canes indagate! Accensis facibus ex nidis exturbate viperas.

HYPH. (*stupens*): En Quadratus, meus centurio, vir optimus, num et is est Christianus?

QUAD. Est, commilito!

CORV. Vinci ergo (*ad Quadratum*). Et tu nobilitatis tuae foedasti ordinem? Phy! Pudeat te, ingratum hominem!

HYPH. Corvine, centurionem suum miles non vincit, praesertim quum is Quadratus sit.

CORV. Fac officium, scelest!

HYPH. Hanc rem ego non faciam. (*Ad alium*): Tu potius id expedi! (*Ille vincit*).

CORV. Di immortales! Rectene video? Est ne meus inimicissimus? Est. (*Irruit, apprehendit Pancratium*): Papae! Pancratius est in meis manibus. Vae tibi! Dies venit ultionis.

PANCR. (*suo brachio posito in Corvini*): Ultionis? Dic, amice, quid ego tibi feci iniuria? Quanam tibi re turbavi animum? Dic, amabo te.

CORV. Recede, simulator vaferime! Nunquam ego tibi amicus fui. Ipse me, si fuisset, contemnerem. Adhuc in ludo iuravi me ulturum esse (*Iridens*): Quam iactavisti caput, quam nos superbe despexit, quod sci-tius simulares, quod bene Graece...

PANCR. Erras, valde erras, quum ego nunquam data opera animum vulneraverim sodalium. Mene potuisse, quod haberem, quae alius vel dare vel auferre posset, vos despicer? Nunquam ea capiar insania. Sed contra id ago...

CORV. Pulchre dictorum satis est! Hunc, heus, in durissimas catenas date!

PANCR. Unum verbum ut audias, te obsecro.

CORV. Vah! Misera mea vitam deprecatus es?

PANCR. Nequaquam id quidem. Sed hote, Corvine, obsecro, obtestor, ne iam discedens tibi amplius sim odio. Si unquam vulneravi, ignosce! Dic, te rogo, verbum optatissimum, quo me fortunes; dic mihi: Non irascar amplius. Hoc si obtinuero, libenter occidam. Redi, redi in gratiam!

CORV. Reconciliationem gratiae ego respuo. Te ignominiose perire, hoc placet. (*Dum loquitur Pancratius, milites varie occupantur in remotione scena. Christiani gestus orationis vel alios faciunt. Hic Corvinus occupatur apud milites omnes examinans angulos*).

PANCR. (*positis in propinqua scena parte genibus, catenas exosculans*): Salvete, catenae pretiosae! Vos enim mea ad postremam pugnam ornamenta estis. Vos cordi Iesu me dulciter adiungetis. Laetus vos feram. Unum vivit in imo vulnus pectore, quod hic adolescentis, liberali praeditus ingenio, furore excaecatus ira abripitur et odio. (*Suspiciens*): Infelicem serva, Iesu; ad amorem tuum molli eius animum! Meam mortem salutis eius sume pretium!

CORV. (*Dum ceteri a militibus vinci ad eundum disponuntur*). Etiam cessatis? Movete vos citius!

(*Ad proximum numerum*).

Dr. JOSEPHUS FORNARI, Moderator, Sponsor.

ROMAE. – TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS.